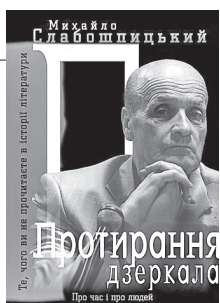
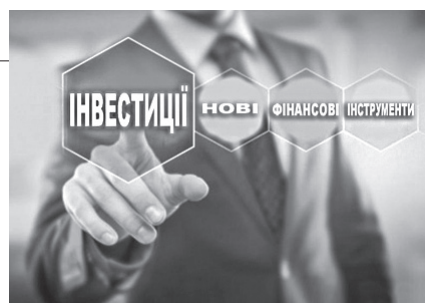

4 Представляємо чотири томи спогадів письменника Михайла Слабошпицького, які не залишать байдужими любителів літератури

6 Закон України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо спрощення залучення інвестицій та запровадження нових фінансових інструментів»

УРЯДОВИЙ КУР'ЄР

ЧЕТВЕР, 5 ЛИСТОПАДА 2020 РОКУ

ЦІНА ДОГОВІРНА

№215 (6829)

ЦИТАТА ДНЯ

ДЕНИС ШМИГАЛЬ:

«Нам потрібно 25 тисяч додаткових ліжкомісць у спорткомплексах, виставкових залах. Питання «якщо вони будуть потрібні» не стоїть».

Прем'єр-міністр про доручення керівникам ОДА терміново готувати додаткові місця для прийому хворих на COVID-19

Права дітей будуть захищені

ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЯ. Формування районів призведе до ліквідації РДА в їхньому нинішньому вигляді. У громадах також ще не сформовано відповідні соціальні служби. На цьому наголосив Прем'єр-міністр Денис Шмигаль під час Всеукраїнської наради з питань формування та реалізації державної політики у сфері прав дітей.

«Необхідно зберегти професіоналів, які працюють у соціальній сфері та сфері захисту прав дітей. Їхні знання, вміння, навички сьогодні надзвичайно потрібні у громаді, у регіональних і субрегіональних підрозділах Національної соціальної сервісної служби», — зазначив він.

Міністр соціальної політики Марина Лазебна наголосила, що для того, аби не зупиняти соціальну політику під час формування нових райдержадміністрацій, необхідно запровадити перехідний період, поки створюють Національну соціальну сервісну службу, яка візьме на себе повноваження в соціальній сфері.

За підсумками наради глава уряду дав доручення щодо забезпечення безперервного функціонування відповідних соціальних служб та структурних підрозділів.

ЦИФРА ДНЯ

55% українців

негативно ставляться до можливого скасування безвізового режиму з країнами ЄС, свідчить опитування соціологічної групи «Рейтинг»

Велике перезавантаження: перші висновки

На успіх реформи мають злагоджено працювати владні інституції різних рівнів

ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЯ. Щоб не допустити розбалансування нашого звичного життя, необхідно терміново ухвалити відповідне законодавство

Карантин поки що не переходить у локдаун

ЗАСІДАННЯ КАБІНЕТУ МІНІСТРІВ. Але Прем'єр попереджає: погіршення ситуації спричинить жорсткі обмеження

Оксана МАЛОЛІТКОВА,
Урядовий кур'єр

В Україні майже щодня фіксують рекорди виявлення нових випадків інфікування коронавірусом. Тож передбачувано, що

початок учорашнього засідання уряду, яке й далі відбувається в онлайн-режимі, Прем'єр-міністр Денис Шмигаль присвятив рішенням Кабміну, які спрямовано на боротьбу з COVID-19. Він наголосив, що уряд продовжує робити

все можливе, аби українська медична система могла надавати допомогу кожному, хто її потребує.

«Для цього збільшується кількість тестувань, ліжок. Активно працюємо, аби підвести до них кисень. Минулого тижня на

це додатково спрямовано майже 600 мільйонів гривень. Ще мільярд гривень було надано з Фонду боротьби з коронавірусом на закупівлю двох мільйонів швидких тестів, які дають результат за кілька хвилин. Тобто

щотижня ухвалюються рішення для підтримки медичної системи. Боротьба з COVID-19 потребує спільних зусиль. Не лише зусиль лікарів, місцевої влади, уряду чи парламенту.

КУРСИ ВАЛЮТ/БАНКІВСЬКІ МЕТАЛИ

встановлені Національним банком України на 5 листопада 2020 року

USD 28.5074
за 1 долар США

EUR 33.4249
за 1 євро

RUB 3.6134 / AU 54387.84
за 10 рублів

AG 688.13
за 1 трійську унцію

PT 24895.8

PD 65308.74

НОВИНИ ТА КОМЕНТАРІ

Карантин поки що не переходить у локдаун

(Закінчення.
Початок на стор. 1)

Кожен з нас може врятувати життя інших своєю відповідальністю, якщо дотримуватиметься обмежувальних заходів та зменшити кількість соціальних контактів», — підкреслив Прем'єр.

Денис Шмигаль зауважив, що дуже багато країн у Європі та світі закриваються на повторний жорсткий локдаун. Франція, Німеччина, Велика Британія, Італія, Чехія уже ввели жорсткі обмеження, а це країни з дуже потужними медичними системами та ресурсами. Уряд України зараз не збирається йти цим шляхом та вводити локдаун цілої держави через стрімке поширення коронавірусу, але подальше погіршення ситуації змусить його вдатися до більш жорстких обмежень.

Прем'єр також подякував парламенту за підтримку уряду в боротьбі з коронавірусом. Ідеться про ухвалені на цьому тижні зміни до бюджету, які дають змогу додатково залучити 556 мільйонів гривень на закупівлю лабораторного обладнання, підтримано в першому читанні законопроект про збільшення штрафів за неносіння масок.

Бюджет
можливостей

Очілюнок уряду сподівається на таку співпрацю і щодо законопроектів про державний бюджет на наступний рік. Зокрема, він розраховує, що на цьому тижні документ пройде перше читання, оскільки його підтримав бюджетний комітет.

«Потім усі разом доопрацюємо окремі питання та зауваження, які висловлюють народні депутати. Цього року дійсно маємо бюджет можливостей для розвитку людського капіталу, промисловості, малого та середнього бізнесу. Серед ключових пріоритетів кошторису — медицина та освіта. Рекордне фінансування передбачається: медичної системи — 156 мільярдів гривень (плюс 27,5 мільярдів порівняно з цим роком); освіти — 174 мільярди гривень (плюс 34 мільярди); програми «Велике будівництво» — 150 мільярдів (плюс 16%), буде відремонтовано та побудовано рекордні майже сім тисяч кілометрів доріг; соціальних виплат — 324 мільярди; підтримки бізнесу через програми кредитування — 12 мільярдів. Також передбачено поступове зростання мінімальної зарплати до 1 липня 2021 року — до 6,5 тисячі гривень», — уточнив Прем'єр.

І спрогнозував, що наступного року значні державні інвестиції

та підтримка бізнесу дадуть змогу економіці швидко відновлюватися. Для цього уряд має стратегію і на цьому тижні планує представити результати економічного аудиту країни, а також економічну візію до 2030 року. «Це те, чого дуже потребує Україна для економічного прориву. У нас амбітна ціль, і є потенціал для її досягнення. Ми його продемонструємо наприкінці тижня», — пообіцяв він.

Підтримка регіонів

Денис Шмигаль вважає цей рік дуже ефективним та вирішальним для завершення основного етапу реформи децентралізації. «Це одна з найбільш успішних реформ. Уже проведено демократичні місцеві вибори, ухвалено значну кількість законодавчих ініціатив, згідно з календарним планом на цей рік, утворено нові райони, закріплено незалежність місцевих бюджетів. І на цьому робота не завершується. Так, уже перше читання проєкту надважливий законопроект, який має дати громадам підтримку для повноцінної діяльності, результативної для людей. Цей документ врегулює порядок правонаступництва щодо майна, прав та обов'язків територіальних громад від органів місцевого самоврядування та районів старого зразка. Новообрана вла-

да повинна мати змогу ефективно працювати. І для цього даємо на місця всі необхідні ресурси», — зазначив він.

Учора уряд також ухвалив рішення на підтримку регіонів. Так, затверджено порядок надання субвенції п'ятьом областям та Києву на деякі соціальні проєкти, акценти зроблено на медицині та освіті. Зокрема, 100 мільйонів гривень підуть бюджету Харківщини на будівництво нового комплексу обласного центру онкології, 300 мільйонів — на новий центр перинатології, акушерства та гінекології в Ужгороді, 4 мільйони — на реконструкцію приміщення для встановлення лінійного прискорювача в Житомирському обласному онкодиспансері. На будівництво дитячих садочків Київщини та Черкащини піде майже 90 мільйонів.

У контексті розвитку регіонів Кабмін порушив тему, яка стосується ефективності роботи очільників ОДА. І погодив проєкти указів Президента про звільнення голів Одеської, Івано-Франківської та Сумської облдержадміністрацій. Коментуючи це рішення, Прем'єр зауважив, що глава держави неодноразово наголошував, що в Україні немає касти недотримуваних і, якщо посадовець демонструє неякісну, неефективну роботу, або десь недотягує, будуть кадрові зміни.

Соціальні
та екологічні
рішення

На засіданні уряд врегулював питання забезпечення протезно-ортопедичними виробами підвищеної функціональності за новітніми технологіями та технологіями виготовлення, які відсутні в Україні, та спеціальними виробами для занять спортом учасників АТО/ООС, які втратили функціональні можливості кінцівок. Також надано понад 9 мільйонів гривень деяким сім'ям осіб, які загинули в АТО, та особам, які отримали інвалідність внаслідок поранення, контузії, каліцтва або захворювання, одержаних під час АТО.

Майже на 1700 гектарів розширено межі Національного природного парку «Верховинський» в Івано-Франківській області. А природний заповідник «Древлянський», що на Житомирщині, отримає змогу оформити право користування ще на 4200 гектарів земель. Як прокоментував це рішення міністр захисту довкілля та природних ресурсів Роман Абрамовський, уряд демонструє послідовну роботу як над розширенням природно-заповідного фонду, так і над забезпеченням ефективного управління природоохоронними територіями.

Україна зустріла Віталія Марківа

ДЯКУЄМО ЗА МУЖНІСТЬ! Наш незламний захисник, який 1222 дні був у неволі за жорстокими та несправедливими обвинуваченнями, повернувся додому

Відділ новин
«Урядового кур'єра»

Виправданий апеляційним судом Мілана (Італія) український нацгвардієць Віталій Марків 4 листопада нарешті повернувся до Києва.

Нагадаємо, що заступник командира взводу першого батальйону оперативного призначення Національної гвардії імені Кульчицького, старший сержант Віталій Марків — учасник війни на Донбасі, воякав із позивним «Італієць». Його затримали 30 червня 2017 року в Італії за підозрою у вбивстві італійського журналіста Андреа Роккеллі та російського перекладача Андрія Миронова, яке сталося 24 травня 2014 року під час бойових дій під Слов'янськом.

12 липня 2019 року суд присяжних у місті Павія засудив Віталія Марківа до 24 років ув'язнення.

Боротися
за правду було
непросто

20 листопада 2019 року Україна подала апеляційну скаргу на його вирок. Розгляд скарги Апеляційним судом округу Ломбардія очікувався навесні 2020 року, однак початок апеляційного процесу було заблоковано через пандемію COVID-19. У скаргі сторона захисту просила остаточно і беззасте-

Віталій планує продовжити службу в лавах Нацгвардії

режно виправдати українського військового.

2 вересня 2020 стало відомо, що адвокати Віталія Марківа подали до Апеляційного суду присяжних Мілана нові виправдальні докази.

1 жовтня Апеляційний суд Мілана постановив зробити новий переклад допитів і розмов Віталія через те, що перекладачка його свідчення відмовилася від свого перекладу.

15 жовтня в Мілані відбулося третє засідання апеляційного суду, на якому вже заслухали висновки дослідження щодо розмови Марківа зі співкамерником про загибель італійського репортера.

А 24 жовтня на попередньому засіданні захист нашого нацгвардійця надав Апеляційному суду незаперечні докази його невинуватості.

Третього листопада апеляційний суд Мілана повністю виправдав Віталія Марківа і його відпустили з в'язниці.

«Ми захисники, ми не окупанти. Ця перемога — в пам'ять усім загиблим військовим», — сказав Марків після винесення вироку суду.

Перемога
справедливості

Того ж дня Президент України Володимир Зеленський на сайті Офісу Президента привітав звільнення нашого військового. Глава держави особисто проводив перемовини щодо звільнення Віталія Марківа з очільниками Італії з проханням сприяти перегляду справи заради винесення справедливого рішення.

«Одна помилка перекладу могла призвести до руйнування долі нашого нацгвардійця. І всією країною ми пильно стежили за справою Віталія, переймалися. Звільнення нацгвардійця Марківа — це перемога справедливості. Широко дякую італійській стороні і всій команді, яка працювала задля досягнення цієї справедливості. Без участі міністра внутрішніх справ Арсена Авакова, українських дипломатів, Офісу Президента нам не вдалося б витягнути Віталія з в'язниці. Всіх нас вітаю. Це справді свято. Справедливість має завжди торжествувати», — зазначив Володимир Зеленський.

Своєю чергою Прем'єр-міністр Денис Шмигаль на своїй сторінці у соцмережі Фейсбук наголосив, що справедливість перемогла. «Перемогли всі небайдужі, хто боровся за звільнення нашого співвітчизника. І Україна у своїй боротьбі теж переможе. Вітаю Віталія Марківа! Чекаємо на рідній землі!»

Нарешті
на рідній землі

А 4 листопада о 13.40 на аеродромі Нацгвардії в столиці літак із Віталієм Марківим зустрічали його дружина Діана, представники Нацгвардії, які служили з ним у 2014 році, журналісти та небайдужі українці. Після приземлення на борт літака піднялися прикордонники та лікарі, які

провели всі необхідні процедури.

Вийшовши з літака, Віталій, передусім, розгорнув прапор України та вперше за понад три роки обійняв дружину. За ним на українську землю зішли Уповноважена Верховної Ради з прав людини Людмила Денісова та міністр внутрішніх справ Арсен Аваков, які доклали багато зусиль, щоб ця подія відбулася.

Після виконання Державного гімну України, Віталій привітався з країною, співвітчизниками і побратимами, зазначивши, що завершилася одна із найважливіших його битв. І повне виправдання — для нього це найважливіша особиста перемога над підлістю пропаганди, яка мала на меті зганьбити не лише його, а й збройні формування України та весь наш народ. Але він дав собі обіцянку вистояти і зробити це. «Справедливість є, правда існує і вони завжди перемогли», — наголосив нацгвардієць.

Відповідаючи на запитання журналістів, головним аргументом на свою користь у суді він назвав правду. А також великі спільні зусилля української дипломатії. «Борітеся — поборете! Вам Бог помагає! За вас правда, за вас слава і воля святая!», — процитував він рядки з Тараса Шевченка.

У найближчих планах український військовий назвав велике бажання

провести час із дружиною та родиною. Далі — продовжити службу в лавах Нацгвардії.

Потім він також вперше за понад три роки дуже емоційно обійнявся з побратимами з батальйона Кульчицького та відбув на зустріч із Президентом.

Далі буде

Спілкуючись із журналістами, Уповноважена Верховної Ради з прав людини Людмила Денісова зазначила, що прогнозує звернення сторони обвинувачення до Касаційного суду Мілана. Та, за її словами, спочатку 90 днів треба дочекатися резолютивної частини рішення. Потім сторона обвинувачення може подати скаргу.

«А тоді ми будемо знову захищати те, що наш Віталій не винен, у Касаційному суді. Звичайно, це робитимуть адвокати. Касаційний суд може або підтвердити рішення Апеляційного суду, або передати справу на розгляд в Апеляційний суд іншого регіону. Але ми, безумовно, будемо дотримуватися всіх норм Європейської конвенції з прав людини і захищатимемося», — наголосила вона.

І додала, що чи подаватиме Віталій Марків позов до Європейського суду з прав людини, вирішуватиме він сам та його адвокати. Та на сьогоднішній день є всі підстави, щоб це зробити.

МІСЦЕВЕ САМОВРЯДУВАННЯ

Велике перезавантаження: перші висновки

Інна ОМЕЛЯНЧУК,
«Урядовий кур'єр»

Те, про що так багато говорили, відбулося: місцеві вибори-2020 пройшли на новій адміністративно-територіальній основі. Тож тепер країна постала перед проблемою перезапуску органів управління: зміна меж районів і територіальних громад, перерозподіл між ними майна та інфраструктури, початок нового бюджетного року. Проблеми накопичуються, а ось розв'язувати їх не дає змоги... законодавство. Нонсенс? Так! Бо з реформою децентралізації, яку плекали п'ять попередніх років, виходить, як у тій приказці: начебто й відтанцювали все, як належить, — а вклонитися глядачам не можуть. І в ролі глядачів тут усі ми: пересічні, як тепер кажуть, громадяни.

У семи няньок дитя негодоване

Василь Ковенько сьогодні ще голова Володимирецької районної ради на Рівненщині. А вже завтра очолить однойменну територіальну громаду: він отримав переконливу перемогу на виборах 25 жовтня.

Тільки коли настане те завтра, він, фаховий юрист, і сам не знає:

— За логікою, мої повноваження як голови райради припиняються, коли відбудеться установча сесія новоутвореної Вараської райради — саме до цього укрупненого району входить наша громада. Це має статися найближчим часом: адже фінансування нинішніх райрад передбачено лише до кінця року. Та головна проблема в тому, що ми вперше обирали райради в межах нових районів, не знаючи їхніх повноважень. Верховна Рада ухвалила Закон №3614, яким передбачила прямі міжбюджетні відносини з усіма територіальними громадами і принципі

У Володимирецькій громаді звикли працювати гуртом і сподіваються, що не загубляться в умовах нового районування

формування їхніх бюджетів. Але не ухвалили №3651-д, який визначає повноваження рад субрегіонального рівня. Маю велику пересторогу, що ці повноваження дублюватимуться з тими, що мають територіальні громади. Крім того, у проєкті закону «Про Державний бюджет-2021» не передбачено видатків на утримання районних рад.

І все б нічого, якби за цим не стояло щоденне життя звичайних людей. Взяти, приміром, Володимирецьку районну лікарню. За медичні послуги їй платять НСЗУ, — але ж утримання інфраструктури та харчування пацієнтів влітало в копійку якраз районному бюджетові. Лише цього року два мільйони спрямували на оплату харчування пацієнтів, що його лікарня віддала на аутсорсинг («УК» розповідав про це в ма-

теріалі «Що на обід у пацієнта?» від 9.10.2020 року).

— Звісно, що сама Володимирецька громада харчування лікарні тепер не потягне: як і більшість громад в Україні, — каже Василь Ковенько. — І тут офіційний Київ має знайти оптимальне рішення: було б добре, щоб колишні райлікарні фінансували адресною субвенцією. Бо якщо залишити їх у власності нових райрад, а фінансування перекласти на громади, в яких вони розміщені, толку не буде: у нас і так вистачає непорозуміння між первинкою та вторинкою. У семи няньок, відомо, дитя не доглянуть. Вже не кажу про адресні програми допомоги людям, яким доступатися до центру непросте. Скажімо, Володимирецька райрада за потреби оперативно надавала сотні тисяч, наприклад, на штучну нирку хлопцеві з Половлі: таку обласну програму формують на початку року, а він захворів усередині. Підтримували фінансово й батьків, дітки яких потребували заміни кісткового мозку: щоправда, це було ще до пандемії, коли бюджет наповнювався значно краще. Бо коронавірус став серйозним викликом і для місцевого самоврядування.

Постріл у власні ноги?

Про нову реальність місцевої влади після виборів, виклики та шляхи їх подолання йшлося на онлайні-конференції 30 жовтня.

І саме утримання та функціонування другого рівня медицини визнали одним з пріоритетних викликів, що стоїть на порядку денному: насамперед, через незавершення реформи охорони здоров'я.

Втім, головною проблемою дня заступник міністра розвитку громад та територій один з ідеологів реформи децентралізації В'ячеслав Негода, вважає можливу кризу управління в місцевому самоврядуванні: «За логікою, урядовий законопроект №3651-д

мав бути ухвалений у парі з №3651. Та з певних причин так не сталося. Сьогодні він доопрацьований з участю фахівців Асоціації міст України: не політичний, а суто технічний, який, по-перше, надає новоутвореним районним радам повноваження; по-друге, дає змогу розмежувати майнові права та інфраструктуру, яка перебуває в управлінні старих районів. Адже гроші вже в громадах, так передбачено Бюджетним кодексом.

І це треба ухвалювати невідкладно. Бо якщо залишити все, як є, по-перше, матимемо дублювання повноважень райрад, райдержадміністрацій і територіальних громад; по-друге, й далі функціонуватимуть сільські, селищні та міські ради 2015—2019 років; по-третє, виникне дестабілізація в роботі життєво важливих галузей — охорони здоров'я, освіти, соціального захисту. Усе це створить правовий хаос і заблокує роботу новообраних районних рад.

Справді, погоджується голова підкомітету з питань адміністративно-територіального устрою Комітету Верховної Ради з питань організації державної влади, місцевого самоврядування, регіонального розвитку та містобудування Віталій Безгін: оскільки рухаємося в бік посилення громад, тобто, базового рівня самоврядування, то й діяти маємо послідовно. Наразі ж субрегіональний рівень залишився з інфраструктурою, але без повноважень та грошей. Тобто парламентарії, по суті, вистрілили собі в ноги: начебто достойно пройшовши довгий децентралізаційний марафон, вклонитися перед країною не можуть.

За принципом злагодженого оркестру

Але таки доведеться. Бо говорити про те, наскільки важливим

ДОВІДКА УК

Відповідно до рішень Кабінету Міністрів та Верховної Ради, в Україні утворено 1469 територіальних громад та 136 районів, у яких 25 жовтня пройшли місцеві вибори.

є сьогодні сильне й стабільне місцеве самоврядування, зайве. Особливо на тлі слабкої (як сьогодні) центральної влади, яку, окрім викликів пандемії, збурюють ще й величезні проблеми з нещодавнім рішенням Конституційного Суду.

— Щоб достойно вийти із поствиборчого процесу, треба остаточно ухвалити законопроект №3651-д, — одностайний із колегами виконавчий директор Асоціації міст України Олександр Слобожан. — Він важливий для всієї вертикалі влади. Бо якщо бюджетний процес у громадах може почекаати до грудня, то вибудувати вертикаль управління з відповідним правонаступництвом у всьому маємо сьогодні, — якщо вже не зробили цього вчора. Важливо не допустити масштабної управлінської кризи, не заблокувати роботу всіх 353 ЦНАПів, життєво важливих послуг для людей. Ніхто не скасовував і Трудового кодексу: між тим, працівники різних гілок влади на місцях у підвищеному стані вже сьогодні. Ми маємо припинити цей стрес і страх: вони — не найкращі помічники в реформі.

Окрема тема — районні державні адміністрації: вони фактично вже сьогодні поза грою: адже колишні райони ліквідовано. А ось хто ухвалює рішення про ліквідацію чи реорганізацію РДА? Відповідь на це питання дає законопроект №3651-д. 30 жовтня в парламенті зареєстровано законопроект №4298, який вносить зміни до Закону «Про місцеві державні адміністрації». Передбачається, що вони виконуватимуть три основні функції: координуватимуть роботу територіальних підрозділів центральних органів виконавчої влади; забезпечуватимуть законність на своїх територіях і, до внесення змін до Конституції, працюватимуть як виконавчі органи відповідних рад.

Тому нині вкрай важлива мудрість народних обранців задля збереження звичної життєдіяльності кожного з нас: при цьому владні інституції різних рівнів мають працювати за принципом злагодженого оркестру. Якщо в ньому сфальшивить бодай один гравець, одна з найуспішніших реформ ризикує втратити загальом позитивний імідж у суспільстві. Сподіваюся, це розуміють усі учасники процесу: втім, велике перезавантаження країни легким не буває.

P.S. 3 листопада Верховна Рада нарешті ухвалила в першому читанні законопроект №3651-д. На місцях з нетерпінням очікують його остаточного ухвалення.

КОМЕНТАР

Світлана БОГАТИРЧУК-КРИВКО,
член делегації України в Конгресі місцевих і
регіональних влад Ради Європи депутат
Рівненської обласної ради:

— Якщо говорити про глобальні виклики для самоврядування в Україні після місцевих виборів, то вони на поверхні. Скажімо, вже 20 років Рада Європи не може проголосувати за Хартію регіонального самоврядування, бо у країн-членів різне бачення розвитку регіонів у співпраці з центральною владою. Тобто, з одного боку, ми говоримо про Європу регіонів з їхнім різноманіттям, з іншого — побоюємося відцентрових процесів. Нині ж це питання постає на порядку денному і в Україні: децентралізація не має привести до федералізації.

Другий виклик — гендерна політика: саме Конгрес місцевих і регіональних влад Ради Європи в 1998 році виступив за дотримання гендерної квоти і перестав затверджувати склад делегацій різних країн, якщо в їхньому складі не було щонайменше третини жінок. Наше виборче законодавство теж передбачає гендерну квоту — тому партії на етапі участі у виборах змушені були дотриматися її. Але зараз ми побачимо, чи не зроблено це лише, так би мовити, для протоколу, і чи «добровільно» не відмовлятимуться від депутатства наші жінки на користь сильної статі.

Потужний виклик отримали партії, які тепер будуть розбудовуватися на ідеологічних засадах. Втім, на моє переконання, місцеві вибори мають бути мажоритарними: людям важливо мати свого пізаного депутата. І багато країн Європи саме так організовують місцеві вибори.

14 сіл Артема Кухаренка

Роман КИРЕЙ,
«Урядовий кур'єр»

ПІСЛЯ ВИБОРІВ. На Черкащині на виборах голови Новомиргівської ОТГ переміг 27-річний Артем Кухаренко, який п'ять років тому очолював село Подільське. Тоді він

був наймолодшим в Україні сільським головою. Чимало добрих змін сталося в селі за час його каденції. Зокрема створене комунальне підприємство, де працює багато селян, завдяки сільському голові місцева школа тепер із новим дахом

та вікнами, з'явився новосаджений парк, поліпшилися дороги...

Як недавно засвідчила ЦВК, саме Артем Кухаренко став новообраним головою вже іншої — Новомиргівської громади, до складу якої входить 14 сіл. Ця грома-

да в одному районі — Золотоніському, отож і про справи в Подільському людям добре відомо, тому й проголосували за цю кандидатуру. Сам же Артем вважає, що вже набув певного досвіду, та й стажування в Страсбурзі та Німеччині, де вивчав практику

діяльності європейських громад, допомогло.

Нині новий голова ближче знайомиться з особливостями сіл, адже кожне з них має свої нарізні й невідкладні проблеми. Планує, зокрема, провести повний аудит земель та підприємств, ство-

рити опорні школи, організувати серед населення тренінги щодо правильної оплати з телефона комунальних послуг, навчити сортувати сміття... Словом, почалася буденна робота, без якої в жодному селі ніяк не обійтися.

ТЕРИТОРІЯ СЛОВА

Чотири томи спогадів

ДУХОВНА ПАНОРАМА. «Дзеркальна» тетралогія Михайла Слабошпицького відкриває невідомі сторінки історії української і світової літератур

Олександр ВЕРТІЛЬ,
«Урядовий кур'єр»

На книжковій полиці ці чотири томи стоять поруч — масивні, об'ємні, у твердих яскравих обкладинках, наче випромінюють невидиме духовне світло, що струменить зі щільних сторінок, яких загалом 2632. До того ж завдяки убористої набору і розміру кожен можна щонайменше подвоювати. А якщо додати понад шість тисяч персоналії-показчиків, розсип світлин, то вправі констатувати масштабну духовну панораму, котра не піддається жодному статистичному виміру.

Бо й справді: яка одиниця може стати еквівалентом десятків тисяч літературних і краєзнавчих, естетичних, географічних, духовних, інших фактів про «те, чого не прочитаєш в історії літератури» та «про час і про людей» — саме такі додаткові глави-уточнення автор виніс на обкладинку кожного тому. Йдеться про тетралогію відомого українського письменника Михайла Слабошпицького, який упродовж останніх чотирьох років видав книжки спогадів «Протирання дзеркала» (2017), «Тіні в дзеркалі» (2018), «З пам'яті дзеркала» (2019), «З присмеркового дзеркала» (2020).

Без випадкових імен

Спершу навіть саме наближення до них викликає читачеві якщо не острах, то певне побоювання, вагання. Як осилити такі книжки, максимально насичені унікальною інформацією? Чи вдасться не потонути у плетиві часів, імен, прізвищ, подій?

Утім, це перші відчуття-враження. Занурившись у сторінки, непросто зупини-

тися на якійсь із них, бо мимоволі запитуєш себе: а що ж далі? Хто наступний у письменницькій дзеркальній пам'яті? У ній немає випадкових імен. Хоч і різних масштабів, кожне дотичне до літературного і культурно-мистецького життя не тільки України, а і Європи, світу.

І гортаєш сторінки, подорожуєш разом із автором і розумієш, як цікаво відкривати невідоме з життя видатних письменників і тих, хто відіграв у їхніх долях свою роль.

Навіщо протирати дзеркала?

Михайло Слабошпицький належить до майстрів слова кінця 1960-х — початку 70-х. Тонкий прозаїк, вдумливий критик, ґрунтовний літературознавець, гострий публіцист-полеміст — він одразу визначив свої літературні вектори.

Про мемуарний задум пише так: «Цієї книжки могло б і не бути, якби не втручання лікаря. Не медичне (хоч воно теж було), а втручання в літературну біографію автора зі словами: «Пишіть, аби вижити! Це буде найкраща реабілітація для вас». Цієї книжки могло б не бути, якби не аура людей, комічних і повчальних сюжетів, неймовірних деталей доби, які живуть у дзеркалі часу. Однак вона є, і описане в ній ви точно не знайдете в підручнику з української літератури. І саме для цього автор протирає дзеркала...»

Працюючи в редакціях газет, журналів, видавництвах (до речі, зараз очолює одне з найбільш успішних і знаних «Ярославів Вал»), ретельно занотовував почуте, відчуте, побачене, пережито не

тільки до записника, а й пам'яті. Але це не зібрання таких матеріалів, а мозаїчне панно з численних спогадів-нотаток — насамперед літературних, зокрема з життя письменницької Спілки, її очільників, сотень українських письменників, починаючи із 70-х років і закінчуючи сьогоденням.

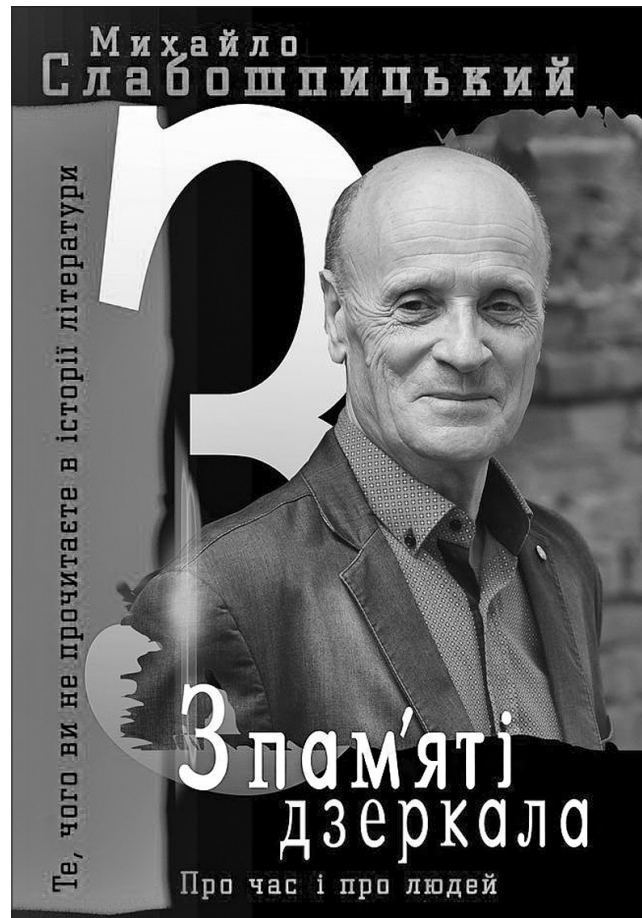
Серед героїв оповідей — загальновизнані класики й ті, хто не обтяжений нагородами й лаврами, однак їхні імена так само записано в літературі. Поети і прозаїки з обласних та глибших периферій, видавці, партійні бонзи як за статуту і статусом, так і в самій літературній Спілці. Вони слугують інколи тлом, інколи головні герої, а трапляється, що в переліку через кому...

Ті, хто близько знає Слабошпицького-письменника, підтвердять: у сьогоднішній національній літературі навряд чи знайдеться енциклопедист, який би так вільно і розлого почувався в історії і сьогоденні як українського, так і європейського та світового письменства.

З неймовірною точністю

Мав приводи впевнитися в цьому, попрохавши надати інформацію про деяких письменників або літературний чи навкололітературний фактаж. Марк Аврелій чи Рафаель Багаутдінов, Марія Башкирцева або Бекон (сер Френсіс) Веруламський, Мері Ленарт чи Параска Маковська, Лопе де Вега, Енріке Ляярета, Томас Манн... Відповіді блискавичні, з деталями, максимально вичерпні.

Ці імена належать до різних сфер і сегментів не тільки творчості, вони — малесенька децима з кількатисячного, умовно кажучи,

Михайло Слабошпицький вміє зацікавити читача і розмаїттям постатей, і точними спостереженнями

чи, глосарію, щільно заповненого прізвищами під кожною літерою.

Звісно, в основі — літературне життя українських письменників різних поколінь. Це Павло Загребельний, Іван Драч, Дмитро Павличко, Світлана Короненко, Віталій Коротич, Юрій Щербак, Ліна Костенко, Григорій Тютюнник, Євген Гуцало... За кожним прізвищем — конкретна ситуація: побутова, видавнича, редакційна, сімейна.

Легко помітити, що описуючи кожного, Михайло Слабошпицький наче десь збоку, невидимий для читача, аби уникнути суб'єктивізму та упередженості. І це вдається.

За показчиком спершу виокремив письменників, з якими знайомий особисто, і прочитав відповідні сторінки. Об'єктивність і портретна точність максимальні, хоча сам автор не схильний її ідеалізувати, оскільки суб'єктивний чинник неминучий.

... У першій книжці іменний показчик відкриває Іраклій Абашидзе, а в четвертій завершує Михайло Яцків. Між ними — абеткова історична епоха, зіткана з понад шести тисяч прізвищ. І, як наголошує письменник, «жодних намагань проілюструвати розташування авторів і книжок особисту літературну ієрархію власника бібліотеки. Там усе як у його житті й характері».

Фірмові мовні перлини

Чи не найголовніші особливості письма Михайла Слабошпицького — легкість, динамічність, точність. Характеризуючи творчість колег, з якими йому доводилося/доводиться зустрічатися й спілкуватися, авторів вистачає кількох штрихів, завдяки яким малюнок стає виразним, багатограним.

Один із тисяч прикладів — спогад про незабутнього Григора Тютюнника. Образ цього віртуозного майстра слова виписано з тонкими побутовими деталями, в тому числі як водія-власника «Запорозжця». Тож на сторінках назавжди залишається одухотворений і щемливий образ митця, чия творчість становить золотий фонд національної літератури.

Будь-який читач неодмінно зверне увагу на словник спогадів — основу основ творчості будь-якого письменника. У Михайла Слабошпицького він насамперед свій — легко впізнаваний завдяки численним неологізмам, забутих і рідковживаним словам, науковим термінам, котрі вкраплені так, що відразу впізнаєш саме цього автора.

Прозеліт, базгроти, виношковував, закнижнений, мільйоннолуність, бомбастика, волапук, проочити, перплатив, очитаний, опривітнює... Власне, всі сторінки густо і розкішно пересипані мовними перлами, котрі роблять читання справжньою духовною розкішшю.

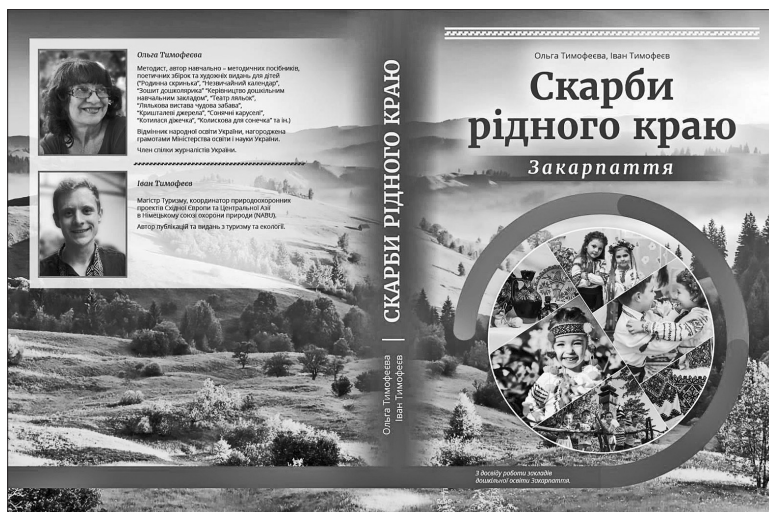
...Чи стане тетралогія п'ятикнижжям? Запитання логічне і правомірне, але навряд чи основне. Поки що впору констатувати масштабне духовне досягнення саме в українській літературі, що додає їй значимості не тільки на сьогоднішній, а й майбутній часи.

Путівник рідним краєм для найменших

Василь БЕДЗІР,
«Урядовий кур'єр»

ЛЮБИТИ БАТЬКІВЩИНУ. На Закарпатті вийшла друком книжка для дошкільнят і молодших школярів «Скарби рідного краю» — збірник, який підготували мама і син Ольга й Іван Тимофєєві. Ольга Олександрівна написала понад десять поетичних збірок і художніх видань для дітей, навчально-методичні посібники з дошкільного виховання. Вона педагог із 50-річним стажем, відмінник народної освіти України. Іван Тимофєєв — координатор природоохоронних проєктів Східної Європи та Центральної Азії в Німецькому союзі охорони природи (NABU), магістр туризму.

Їхня робота стала своєрідною енциклопедією з патріотичного виховання на місцевому закарпатському матеріалі. Про щирість намірів авторів, вагомість їхніх завдань свідчать назви вміщених у книжці розповідей: «Вишій ми, мамо, сорочку», «У гості до газдині», «Берегиня вроди — хустка»,

Книжка стала своєрідною енциклопедією з патріотичного виховання на місцевому закарпатському матеріалі

«Оселя наших пращурів», «Погляд у минуле, де бабуся ляльку забула», «Гуцульська хата стравами багата», «Проводи на полонину», «Просимо

вас щиро на вечірку в Річку», «Купання дитини за народними звичаями»...

Таких розповідей у книжці понад 120, загальний обсяг видання 450 сто-

рінок. Цікаво, що жоден з адміністративних районів, міст Закарпаття не залишилися без уваги та постають у цікавих, повчальних історіях, спостереженнях. Тимофєєви використовують усні розповіді сучасників, мемуари історичних персон, фотодокументи, бібліографічні видання тощо.

З розповідей можна довідатися про традиції, звичаї як українців, так і представників національних меншин — угорців, словаків, румунів. Тут і розсипи відомостей про народне вбрання, страви, писанки, іграшки, ремесла — гончарство і ковальство, ткацтво, лозоплетіння. Діти дізнаються, як поводитися в лісі, які в ньому живуть мешканці, які дерева і квіти ростуть.

Книжку «Скарби рідного краю» можна назвати путівником, яка супроводжуватиме найменших читачів у подорожах рідним краєм. Критики високо оцінили її наукову і пізнавальну цінність.

— Багато віршиків, пісень, загадок, історій, тих життєвих орієнтирів, які не лише наповнять їхнє життя світлом і

добром, але й убережуть від помилок, не дадуть перетворитися на перекотиполе, — відгукнулася про збірку доктор педагогічних наук професор Закарпатського угорського інституту імені Ференца Ракоці II Галина Шука.

— Ця книжка нова не лише за змістом, а й за формою донесення відомостей із краєзнавства, — висловилася про збірку педагогів-краєзнавців завідувач лабораторії психології дошкільника Інституту психології імені Г.С. Костюка НАПН України Тамара Піроженко. — Упевнена, що запропонований матеріал буде цікавим, корисним і новим не тільки для педагогів Закарпаття, а й для тих, хто щодня переймається вихованням патріотів і громадян України.

Автори демонструють новий підхід до пізнання дитини рідного краю. У цьому сенсі видання новаторське для України, і, отримавши схвалення галузевого міністерства, може стати прикладом для авторів, які пишуть для маленьких українців в інших регіонах.

КУЛЬТУРА

Про що шепочуть лози у Кам'яному Броді

НАРОДНА ТВОРЧІСТЬ. Як місцевий житель Олександр Поліщук прославив рідне село солом'яним бичком

Роман КИРЕЙ,
«Урядовий кур'єр»

Мальовниче село Кам'яний Брод у Лисянському районі на Черкащині знамените багато чим. А найбільше — працюючими людьми, талановитими господарниками. Недавно своє рідне село прославив ще й місцевий житель Олександр Поліщук. І чим ви думаєте? Солом'яним бичком. Пам'ятаєте українську народну казку? Заглянувши на подвір'я Олександра Григоровича, ви якраз і побачите отого солом'яного бичка. І не тільки. Бадьорий коник із лози — також витвір рук майстра. Мало кого залишить байдужим і хатка на курячих ніжках та змій Горинич із Бабою Ягою...

Світ казок, утілений у виробках із лози та соломі, дерева та інших матеріалів дуже близький Олександрові Поліщуку. Весь вільний час чоловік присвячує захопленню, до якого долучився ще школярем. Багато своїх творів демонстрував на виставках декоративно-прикладного та образотворчого мистецтва. І завжди вони діставали високу оцінку за оригінальність, вишуканість, точність образів.

Так було й цього разу, коли Центр культури і дозвілля Бужанської сільської ради запропонував роботи Олександра Поліщука для участі у фестивалі-конкурсі традиційної культури Черкаського краю «Живі мелодії села». Його твори автори-

Бадьорий коник із лози, вези мене, вези...

тетне журі фестивалю поцінувало дуже високо, присутні перше місце в номінації «Лозоплетіння та соломоплетіння» і нагородивши Почесною грамотою.

Тільки випадє вільна година (у селі роботи в будь-яку пору не переробити), Олександр Григорович уже чаклує над черговою своєю задумкою. Про одне з найдавніших українських ремесел майстер може розповісти багато. Зокрема й про те, що ним займалися ще в неоліті, про що свідчать знахідки археологів. Плетені предмети першої необхідності українці виготовляли завжди, нагромаджуючи технічні прийоми обробки мате-

ріалу для плетіння, уміння використовувати його практичні можливості та художні особливості.

Не завжди у майстра все виходить відразу. З деякими виробами треба довгенько поморочитися, можливо — місяць, а то й не один. Поміркувати над естетичною стороною, над тим, як виріб сприйме глядач, уміло припасувати — все це вимагає зосередженості, знання якостей заготовленого матеріалу, творчого підходу. І неабиякої вигадки. Здавалося б, просто змайстрований коник, але ж як доречно прикрашений букетом, який органічний вигляд має візок! Для цього потрібен особли-

вий погляд майстра, його роками відшліфоване вміння, відчуття матеріалу.

Звичайно, осінньо-зимові пори в Олександра Григоровича більше вільного часу, тому й відкладає нові найкращі задумки до холодів. Довго світяться вікна в його оселі, хоч село вже давно бачить треті сні. А на ранок з'являється, ніби з казки, то зайчик-побігайчик, то лисичка-сестричка. Фантазія в майстра багата, розливається, ніби пісня, яка звіддала лунає вечорами в Кам'яному Броді. А в лозах над водою шепочуть про щось майбутні герої таких знайомих і водночас незнайомих творів справжнього художника.

Закарпатський живопис стане доступнішим світові

Василь БЕДЗІР,
«Урядовий кур'єр»

СВІТ ПРЕКРАСНОГО. Маршрутом, який збагатить культурно-туристичну мозаїку Закарпаття й особливо зацікавить шанувальників образотворчого мистецтва, став «Шлях Закарпатського живопису». Його презентація дала зрозуміти, що край отримав ще одну вагому причину вважатися одним із центрів національного туризму.

Природні ландшафти, сакральні споруди, житла і побутові споруди, втілені на полотнах митців Закарпатської школи, й стали ознакою нового маршруту. З цього приводу керівник «Культурної платформи Закарпаття» та куратор проекту Євген Забарилло заявив: «Представлені на цифровій мапі 459 пейзажів повинні розповісти історію закарпатського феномена в мистецтві і представити сучасні тенденції в туризмі».

Маршрут показано на цифровій мапі з реальними позначками. За кожною з них — історія конкретної місцевості або населеного пункту, в яких творили художники Закарпатської школи живопису. Цифрова мапа дасть змогу самостійно обирати маршрут, після чого ознайомитися з унікальними природними середовищами. Розробники проекту досягли ефекту віртуальної реальності (VR-контент) і за його допомогою відчувати всю чарівність і унікальність Карпатських гір.

Путівником за маршрутом «Закарпатська школа живопису» стала монографія мистецтвознавця Михайла Сирохмана. У ній представлено 10 живописців, які втілюють основні досягнення цього мистецького напрямку. Вона доводить значення для українського мистецтва Закарпатської художньої школи, особливості та риси цього напрямку живопису, найвідоміших її представників.

Як відомо, саме край за Карпатами є втіленням європейської живописної традиції, в основі якої формування мистецьких шкіл на базі регіональних досягнень у малярстві. І саме на Закарпатті 80 років тому постав український Барбізон. Він поєднав підходи в малярстві, якими жила тодішня Європа, з народними. Засновники закарпатської школи Адальберт Ерделі і Йосип Бокшай, отримавши високу освіту в Європі, у рідному краї створили першу художню школу. Маленький Ужгород став центром віянь і тенденцій, які зацікавляли і Київ, і Одесу, і Львів. Тут впроваджували новий досвід, влаштовували мистецькі пленери.

Проект було ініційовано громадською організацією «Культурна платформа Закарпаття» і підтримано Українським культурним фондом. Одним із його партнерів виступила Закарпатська обласна державна адміністрація. Перший заступник голови адміністрації Олег Коцюба зазначив, що проект є важливим кроком у розвитку естетичного туризму, а робота в подібному до цього державно-приватному партнерстві триватиме: представники громадянського суспільства, фрілансери отримуватимуть сприяння — організаційне, логістичне та фінансове.

У Краматорську — виставка про український опір тоталітарним режимам

Павло КУЩ,
«Урядовий кур'єр»

СПРАВЖНЯ ІСТОРІЯ. Ніде правди діти, терміни «бандерівець», «петлюрівець» чи «націоналіст» набули дуже негативного підтексту ще задовго до початку гібридної російсько-української війни на Донбасі. Радянська, а потім російська пропаганда активно спотворювали образи українських патріотів — борців із тоталітарними режимами, навішуючи їм ярлики «ворог народу». І тепер потрібно немало часу і зусиль, аби нарешті дати можливість донеччанам без упередження подивитися на реальні події та людей, які залишили помітний слід в історії Донбасу. Чергові зусилля на цьому поприщі зробили співробітники Донецького обласного краєзнавчого музею, які організували виставку «Ген непокори: хроніки українського спротиву у Донецькій області від першої половини ХХ століття до 1991 року».

Зважаючи на непрості карантинні реалії, а Краматорськ, де розташований музей, зараз перебуває в «помаранчевій» зоні, проект вирішили відкривати з допомогою онлайн-трансляції. А у недалекому майбутньому на сайті закладу викладуть 3D-тур виставкою і тоді у всіх охочих буде нагода ближче ознайомитися з нею хоча б дистанційно.

У краєзнавчому музеї, який після окупації Донецька перебрався і відновив роботу в теперішньому адміністративному центрі області, запропонують понад 400 експонатів: документи, фото чи особисті речі людей, які брали участь у протистоянні тоталітарним режимам. Тим паче, що відомих патріотів, чий життєвий шлях пов'язаний з Донеччиною, не бракує: Олександра Тихий, Василь Стус, Алла Горська, Опанас Заливаха та немало інших.

«Існує упередження, породжене радянською та російською пропагандою, що Донбас — виключно територія так званого рускава міра або «інтернаціональний терен», позбавлений будь-якого національного навантаження. Із конкретних джерел і зібраних нашими музейниками матеріалів видно, що це не відповідає дійсності», — уточнюють головну мету проекту його організатори.

І зазвучить сторічне піаніно...

Олена ІВАШКО,
«Урядовий кур'єр»

НЕВИГАДАНА ІСТОРІЯ. Нащадки відомого миколаївського лікаря і поета, неординарної особистості Олександра Петрова подарували миколаївцям старовинне фортепіано. Про це розповів начальник управління з питань культури та охорони культурної спадщини Миколаївського міськвиконкому Юрій Любаров. За його словами, наприкінці вересня на пошту управління надійшов лист від Юлії, яка живе за кордоном і є правнучкою відомого миколаївця Олександра Петрова.

У листі йшлося, що її сім'я є власником старовинного німецького піаніно Pfeiffer, удостоєного золотої медалі. Інструмент випущено до 1918 року, на що є підтвердження від фабрики Carl A. Pfeiffer GmbH. Нині інструмент не використовують за призначенням, і вони хотіли б передати його в такі руки, де воно принесе максимум користі. До листа додано світлина старовинного піаніно в прекрасному стані. На ньому є особливий знак — передпродажна табличка, яка свідчить, що ку-

Справжній королівський подарунок зробили миколаївцям нащадки відомого лікаря

плено воно було в дореволюційному Миколаєві в місцевій філії Carl A. Pfeiffer. Під час листування миколаївського чиновника та власниці піаніно Юлії з'ясувалося, що інструмент в їхній родині зберігається вже кілька поколінь.

Цікава й історія родини, главою якої був колись флотський доктор медицини Олександр Миколайович Петров. Народився він у Санкт-

Петербурзі 1880 року, служив лікарем під час Першої світової війни. За мужність під час бойових дій отримав свій перший орден Святого Станіслава 3 ступеня. Після революції родина переїхала до Миколаєва. Доктор неоднозначно сприйняв жовтневий переворот: після ейфорії настав розчарування. Та він залишався життєлюбом, написав понад 300 віршів, працював

завідувачем холерного відділення міської лікарні, працював і під час Другої світової, помер у 1957 році.

Син Олександра Петрова Микола з дружиною Людмилою свого часу купили це німецьке піаніно. А вже через багато років їхня донька Наталія Миколаївна та онука Юлія вирішили подарувати інструмент місту. Як зазначає Юрій Любаров, воно може стати прекрасним експонатом майбутнього музею міського побуту. Але поки музей лише в процесі створення, запропонував поставити його в літературно-музичний салон центральної бібліотеки для дорослих ім. М. Кропивницького.

З'ясувалося, що будинок, у якому жила родина Олександра Петрова, в декількох кроках від бібліотеки. Будинок зберігся до наших днів. Бібліотека звільнила приміщення, яке планують перетворити на музичний салон із афішами, плакатами, листівками тих років. А відкриють нову вітальню з вечора пам'яті Олександра Петрова та читання його віршів. І обов'язково зазвучить старовинне піаніно.

